

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ
Ρήματα - Το ρήμα εἶμι

Σημειώσεις Ασκήσεις Επιμέλεια υλικού

Το βοηθητικό ρήμα εἶμι

ΤΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΡΗΜΑ εἶμι

Το ρήμα εἶμι είναι ανώμαλο και οι χρόνοι του στην οριστική είναι:

Ενεστώτας	εἶμι
Παρατατικός	ἦ και ἦν
Μέλλοντας	ἔσομαι
Αόριστος β'	ἐγενόμην
Παρακείμενος	γέγονα
Υπερσυντέλικος	ἐγεγόνειν

Από αυτούς τους χρόνους για τον σχηματισμό των περιφραστικών ρηματικών τύπων χρησιμοποιούν ενεστώτας, ο παρατατικός και ο μέλλοντας, που κλίνονται:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
εἶμι	ᾶ	εἶην	-	εἶναι	ᾶν
εἶ	ἦς	εἶης	ἴσθι		οὔσα
ἔστί(ν)	ἦ	εἶη	ἔστω		ὄν
ἔσμεν	ᾶμεν	εἶημεν/ εἶμεν	-		
ἔστε	ἦτε	εἶητε/ εἶτε	ἔστε		
εἰσὶ(ν)	ᾶσι(ν)	εἶησαν/ εἶεν	ἔστων/ ὄντων/ ἔστωσαν		
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ					
Οριστική					

ἦ/ ἦν ἦσθα ἦν ἦμεν ἦτε/ ἦστε ἦσαν					
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
Οριστική		Ευκτική		Απαρέμφατο	Μετοχή
ἔσομαι ἔση/ ἔσει ἔσται ἔσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται		ἔσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο ἔσοίμεθα ἔσοισθε ἔσοιντο		ἔσεσθαι	ἔσόμενι ἔσομένι ἔσόμενι

Παρατηρήσεις στον τονισμό του ρήματος εἶμι

α) Όταν το ρήμα εἶμι είναι **σύνθετο**, ανεβάζει τον τόνο στην οριστική του ενεστώτα, καθώς και στο β' ενικό β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ίδιου χρόνου.

π.χ.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
πάρειμι πάρει πάρεστι(ν) πάρεσμεν πάρεστε πάρεισι(ν)	παρῶ παρῆς παρῆ παρῶμεν παρῆτε παρῶσι	παρεῖην παρεῖης παρεῖη παρεῖμεν/ παρεῖμεν παρεῖητε/ παρεῖτε παρεῖσαν/ παρεῖεν	- πάρισθι παρέστω - πάρεστε παρέστων/ παρόντων/ παρέστωσαν
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ			
Οριστική			
παρῆν παρῆσθα παρῆν παρῆμεν παρῆτε/παρῆστε παρῆσαν			

β) Οι δισύλλαβοι τύποι της οριστικής του ενεστώτα, δηλαδή όλοι πλην του εἶ, είναι **εγκλιτικοί**.

γ) Στο γ' ενικό πρόσωπο ἔστι(ν) ο τόνος ανεβαίνει:

- Είναι υπαρκτικό και σημαίνει «υπάρχει»: π.χ. ἔστι μοι χρήματα πολλά.
- Σημαίνει «είναι δυνατόν», «επιτρέπεται»: π.χ. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄρα̃ν τὰ τρόπαια.
- Βρίσκεται μετά από τις λέξεις: τοῦτ' (τοῦτο), ἀλλά, εἰ, ὡς, καί, ὅτι, μὲν, οὐκ, μή: π.χ. οὐκ ἔστι, οὐκέτ' ἔστι (δεν υπάρχει πλέον), τοῦτ' ἔστι.
- Βρίσκεται στην αρχή πρότασης ή σε ερώτηση: π.χ. Ἔστιν γὰρ τῶν μὲν τοιούτων συγγραμμάτων μία ὁδοί. Τί ἔστιν; (τι είναι; τι συμβαίνει;)
- Βρίσκεται σε φράσεις ὅπως: ἔστιν ὄς (κάποιος), ἔστιν ὅπως (κάπως), ἔστιν ὅπου (κάπου), ἔστιν ὅτε (κάποτε) κ.ά.
π.χ. τῆς τε ἄλλης ἐλλάδος ἔστιν ἅ χωρία.

Τα σύνθετα του ρήματος είμι

Τα σύνθετα του ρήματος είμι είναι:

ἄπειμι (είμαι μακριά, απουσιάζω),
ἔνειμι (είμαι εντός), κυρίως ως απρόσωπο ἔνεστι (είναι δυνατό) και ἔνον (μετοχή),
ἔνι (αντί των ἔνεστι και ἔνεισι),
ἔξειμι κυρίως ως απρόσωπο **ἔξεστι** (επιτρέπεται, είναι δυνατό) και **ἔξον** (μετοχή),
ἔπειμι (είμαι επάνω, προΐσταμαι),
μέτειμι (είμαι μεταξύ), κυρίως ως απρόσωπο μέτεστι: **μέτεστί** μοι τινός (μετέχω σε κάτι) και **μετόν** (μετοχή),
πάρειμι (είμαι παρών, παρευρίσκομαι), **παρών** (μετοχή) και ως απρόσωπο, **πάρεστι** (είναι δυνατόν),
περίειμι με γενική (υπερτερώ σε σχέση με κάποιον),
περίειμι με δοτική (ζω μετά από κάποιον, επιζώ) και
περίεστι (απομένει ως κέρδος),
πρόσειμι (συνυπάρχω, προστίθεμαι),
σύνειμι με δοτική (είμαι μαζί με κάποιον), **συνόντες** (οι μαθητές)
σμπάρειμι (σμπαραευρίσκομαι), (μτγν.),
πρόειμι (προϋπάρχω), (μτγν.),
ὑπέρειμι (υπερέχω).